

LA PLATAFORMA PER LA CONSERVACIÓ DE LES TRES XEMENEIES DE SANT ADRIÀ VALORA LA PROPOSTA DE AMLAAK

El 18 de juny passat, el promotor egipci Mohamed Ali va presentar públicament una proposta de reutilització de l'antiga tèrmica de Sant Adrià per transformar-la en un gran centre cultural que vincularia Europa amb Àfrica. El passat dia 2 els promotors ens han presentat la proposta a la Plataforma i hem tingut l'ocasió de plantejar-los els nostres dubtes. Un cop estudiada la informació rebuda i després d'un debat entre els membres del grup dinamitzador, la Plataforma vol fer públic el seu posicionament.

CONSIDERACIONS PRÈVIES

Recentment hem fet públic el nostre model de transformació del Front Litoral¹ que inclou propostes per a la reutilització de la tèrmica i per a la transformació urbanística de l'àmbit. És a la llum d'aquest document que basem la valoració que segueix.

Agraïm als promotors que hagin tingut en compte la societat civil organitzada, representada per la nostra Plataforma, per a la presentació i discussió de la proposta. A més de tenir en consideració la nostra valoració, els hem animat a presentar la proposta a l'[Oficina Receptora i Avaluadora de Projectes](#) del Consorci del Besòs, ja que és qui té l'encàrrec de centralitzar tots els projectes i propostes sobre l'àmbit i d'avaluar-les des d'un punt de vista multidisciplinar. També creiem necessari incloure aquesta nova proposta, juntament amb la resta de propostes, a l'ordre del dia dels treballs del Comitè Tècnic de les Tres Xemeneies que s'estan desenvolupant amb el suport de la fundació Bit-Habitat.

El que ens han presentat no és un projecte. És un concepte previ a la redacció del projecte i que pretén donar sentit a la transformació del nostre Front Litoral. Malgrat això, el concepte s'acompanya d'una proposta arquitectònica i urbanística que permet fer-se una idea molt aproximada de la transformació, tot i que pot estar subjecta a canvis un cop passi a la fase de projecte.

¹ Per un nou model de front litoral més enllà d'un "barri nou". Document adjunt. Consultable a l'enllaç <https://bit.ly/2xisKLn>

VALORACIÓ

Considerem la proposta digna de ser tinguda en consideració i valorada per les Administracions. La valorem des de diferents punts de vista: el concepte, la proposta arquitectònica, la proposta urbanística, la incidència sobre l'entorn proper i la viabilitat econòmica i la sostenibilitat.

EL CONCEPTE

Dedicar els nous usos al coneixement, la recerca i la innovació al servei de la promoció de la pau i la cooperació entre Europa i Àfrica ens sembla una bona idea que, si es consolida, podria encaixar en el nostre model d'usos. Si bé és cert que la nostra preferència eren els temes d'energia i aigua (atenent a dues necessitats evidents: la transició energètica i l'emergència climàtica) no és menys cert que la promoció de la pau i la cooperació a l'entorn del Mediterrani són també necessitats de primer ordre.

Proposar la connexió del nou pol de coneixement i recerca amb altres centres universitaris i de recerca existents reforça la proposta. Centrar els nous usos en la cultura i el Mediterrani la situa clarament en una escala internacional a diferència dels temes de l'energia i l'aigua que sembla més fàcil que es quedin en una escala metropolitana. De tota manera, tots dos usos són perfectament compatibles amb el nostre model.

Asseguren que mantenen contactes amb [PRIMA](#) (Associació per a la recerca i la innovació a la Mediterrània), entitats radicades a Catalunya que treballen per a la pau, centres universitaris i missions de pau europees que estan treballant a l'Àfrica. Aquestes col·laboracions són positives i imprescindibles pel desenvolupament del programa d'usos però considerem que, a més de la iniciativa privada, és imprescindible la implicació (lideratge) del sector públic al més alt nivell polític per tal d'assegurar un retorn social de les activitats. Haurem d'esperar a veure com es consolida aquesta proposta de nous usos per fer una valoració definitiva.

LA PROPOSTA ARQUITECTÒNICA

L'element que més s'ha destacat mediàticament, potser pel seu caràcter icònic i identitari és la "piràmide". En realitat, una mena d'hivernacle amb una estructura metàl·lica molt lleugera i cobert de vidre fotovoltaic transparent. Però hi ha altres elements que cal considerar: la remodelació de les façanes, la intervenció interior, la nova volumetria travessant l'espai on eren les calderes, la modificació de la coberta de la nau de turbines per allotjar un auditori, la "recuperació" de les desaparegudes estacades... Una de les nostres principals preocupacions sempre ha estat la conservació del patrimoni industrial i de la memòria del lloc. Creiem que alguns elements de la proposta arquitectònica no respecten prou l'edifici catalogat ja que dificulten la seva percepció com un espai industrial i lloc de treball.

L'hivernacle en forma de piràmide, tot i ser transparent, creiem que resta protagonisme al que ha de ser l'element principal: la central tèrmica. Altres aspectes d'aquest element que ens generen dubtes, malgrat que possiblement hi hagi solucions tècniques per evitar-los, són els reflexos solars, l'efecte sobre les aus i la climatització interior.

Veiem molt positiva la idea de recuperar la memòria de les antigues estacades amb la construcció d'unes passeres de fusta que tindrien tres funcions: actuar com a espigons per protegir la costa, generar energia elèctrica a partir de les onades i possibilitar l'atrancament de vaixells com ara les "golondrines" que venen de Barcelona.

La nova volumetria proposada al lloc que ocupaven les calderes i la important transformació de les façanes, pot no respectar els valors patrimonials dels edificis catalogats.

LA PROPOSTA URBANÍSTICA

La Plataforma aposta perquè la inversió pública faci innecessària l'edificabilitat o que aquesta es redueixi a la mínima expressió, per tal d'evitar l'especulació, la densificació i la gentrificació. També per fer possible un gran parc metropolità² comptant amb els equipaments esportius i amb l'equipament cultural de la tèrmica. No es pot densificar encara més la part central de la metròpoli³.

La proposta urbanística d'Amlaak té visió i encaix metropolità. El lligam amb el centre de Barcelona pel l'eix del carrer Llull i amb el Vallès pel parc fluvial del Besòs són destacables. S'inclou edificabilitat perquè, igual que el PDU, considera que no hi haurà inversió pública. Amb això no hi estem d'acord, especialment si correspon a habitatge. Ara bé, considerem que la proposta d'Amlaak té la virtut de posar damunt la taula una manera diferent i millor d'afrontar el repte urbanístic, amb voluntat de recuperar el paisatge industrial perdut i lluny de la urbanització banal de construcció d'un nou barri amb la típica quadrícula de carrers i blocs de pisos, que és l'únic que han estat capaços de projectar els que han treballat fins ara en la definició de l'àmbit.

Ens atrevim a demanar al Departament de Territori de la Generalitat que estudiï amb detall la proposta i la consideri de cara a modificar la seva proposta inicial de PDU.

LA INCIDÈNCIA SOBRE L'ENTORN PROPER

² *"Per augmentar la resiliència de les ciutats és clau fomentar la infraestructura verda, a través de la potenciació dels espais verds. La preservació de determinats espais com els litorals ... proveeix el territori de zones qualificades ecològicament, proveïdores de serveis ambientals. Les dunes són espais que cal protegir i promoure pels seus valors ambientals, educatius i paisatgístics".* (font Pla Clima i Energia 2030. AMB)

³ El centre de la metròpoli barcelonina assoleix ja una densitat de 18.000 hab/km². La densitat de població a Sant Adrià és un 77% superior a la de l'àrea metropolitana.

Sense ser-ne experts, considerem que els nous usos de la tèrmica poden aportar dinamisme social i econòmic als barris veïns, lluny dels models de turisme massiu i de complex d'oci, ja sigui per l'afluència de personal docent, investigador i d'estudiants com per les activitats pròpies de les entitats que hi treballin i els serveis auxiliars que necessitin.

Pensem, però, que caldrà afinar bé el programa d'usos i les intervencions en tot l'àmbit per assegurar que no es produeix la gentrificació del teixit social existent.

LA VIABILITAT ECONÒMICA I LA SOSTENIBILITAT

Considerem que aquestes viabilitats han de ser avaluades a partir d'una anàlisi econòmico-financera de la proposta o del projecte, encara inexistent. Els autors de la proposta asseguruen que estan en disposició de captar inversions que facin possible la seva execució i explotació. Considerem que aquests punts afegeixen incertesa i que cal que es treballin a fons.

El retorn de les inversions, si no ho hem entès malament, calculen que vindria per la construcció i venda o lloguer de l'edificabilitat del sector així com per l'explotació de la concessió administrativa dels espais de la tèrmica. La nostra Plataforma considera imprescindible la inversió pública.

Coincidim en la idea que la propietat de les edificacions de la tèrmica ha de ser pública. Però, a diferència de l'explotació per concessió que proposen, nosaltres creiem més adient que la gestió dels espais i les activitats es faci a través d'una fundació.

Sant Adrià de Besòs, 9 de juliol de 2019